



Rekenhof

VLAAMS PARLEMENT
VOORZITTER

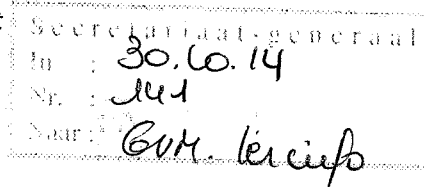
IN 30 OKT. 2014

De heer J. Peumans

Voorzitter van het Vlaams Parlement

Leuvenseweg 27

1011 BRUSSEL



Contactpersoon:
Robert Devos

Regentschapsstraat 2
B-1000 Brussel

T +32 2 551 8624

Devosr@ccrek.be

Uw bericht van
9 oktober 2014

Uw kenmerk
--

Ons kenmerk
N1-3.707.291 B1

Datum
28 oktober 2014

Controle van de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen en de individuele kandidaten voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement van 25 mei 2014 - Advies van het Rekenhof

Mijnheer de voorzitter,

Het Rekenhof zendt u, als bijlage, zijn advies over de juistheid en volledigheid van de verslagen van de hoofdbureaus en over de totaalbedragen van de verkiezingsuitgaven en de partijen naar aanleiding van de verkiezingen voor het Vlaams Parlement op 25 mei 2014.

Met inachtneming van de rechten van verdediging van betrokkenen heeft het Rekenhof ervoor gekozen de identiteit van de personen niet te vermelden in zijn advies maar wel in afzonderlijke lijsten verzameld in een werkdocument. Het Rekenhof wijst erop dat dit werkdocument geen deel uitmaakt van het eigenlijke advies.

Op last:

Jozef Van Ingelgem
Hoofdgriffier

Het Rekenhof:

Jozef Beckers
Raadsheer

Bijlage: 2



Rekenhof

CONTROLE VAN DE VERKIEZINGSUITGAVEN VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET VLAAMS PARLEMENT

Advies van het Rekenhof
goedgekeurd in Nederlandse Kamer van 28 oktober 2014



SAMENVATTING

ADVIES VAN HET REKENHOF MET HET OOG OP DE CONTROLE VAN DE VERKIEZINGSUITGAVEN VOOR DE VERKIEZINGEN VAN HET VLAAMS PARLEMENT

Het Rekenhof moet ten behoeve van de Vlaamse controlecommissie voor de verkiezingsuitgaven een advies uitbrengen over de juistheid en de volledigheid van de verslagen van de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen, en over de totaalbedragen van de verkiezingsuitgaven van de kandidaten en van de partijen.

Het advies van het Rekenhof werd in Nederlandse Kamer van 28 oktober 2014 goedgekeurd.

INHOUD

Samenvatting	2
Advies van het Rekenhof met het oog op de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement	2
inleiding	4
1. Beknopte uiteenzetting van de regelgeving betreffende de controle op de verkiezingsuitgaven	5
1.1 Belangrijkste wijzigingen in de regelgeving	5
1.2 Regels inzake verkiezingsuitgaven en controlemaatregelen	6
2. Kader en draagwijdte van de opdracht van het Rekenhof	9
3. Overzicht van de door het Rekenhof onderzochte elementen	13
4. Algemene beschouwingen bij het onderzoek van de verslagen van de voorzitters	14
4.1. Feitenmateriaal omtrent het toepassingsgebied van de adviesopdracht van het Rekenhof	14
4.2. Inachtneming van de rechten van de verdediging	14
4.3. Opmerkingen bij de vastgestelde maximumbedragen	14
4.4. Problematiek van de dubbele kandidatuurstellingen	14
4.5. Problematiek van de partijaangiften	14
5. Onderzoek van de verslagen van de voorzitters	16
5.1. Overeenstemming van de verslagen met het reglementair model (ministerieel besluit van 17 mei 2004)	16
5.2. Rubriek I van het verslag	16
5.3. Rubriek II van het verslag	17
5.4. Rubriek III van het verslag	17
5.5. Rubriek IV van het verslag	18
5.6. Juistheid van de totaalbedragen van de aangegeven verkiezingsuitgaven	18

INLEIDING

De voorzitter van het Vlaams Parlement bezorgde het Rekenhof bij brief van 9 oktober 2014, ontvangen op 10 oktober 2014, de verslagen van de voorzitters van de hoofdbureaus (1) met betrekking tot de uitgaven voor verkiezingspropaganda die de kandidaten en de politieke partijen hebben gedaan naar aanleiding van de verkiezing van het Vlaams Parlement op 25 mei 2014.

Overeenkomstig artikel 7bis van de wet van 19 mei 1994 tot regeling van de verkiezingscampagne en tot beperking en aangifte van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen voor het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, alsmede tot vaststelling van de toetsingsnorm inzake officiële mededelingen van de overheid, en artikel 4 van het decreet van 7 mei 2004 houdende regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, moet het Rekenhof binnen dertig dagen na ontvangst advies uitbrengen over de juistheid en de volledigheid van de verslagen van de voorzitters en over de totaalbedragen van de verkiezingsuitgaven van de kandidaten en van de partijen.

In de Nederlandse kamer van 28 oktober 2014 heeft het Rekenhof het hierna volgende advies vastgesteld.

1) Hierna aangeduid met de term "voorzitters".

1. Beknopte uiteenzetting van de regelgeving betreffende de controle op de verkiezingsuitgaven

De wet van 19 mei 1994 verplicht de politieke partijen en de kandidaten voor de verkiezingen van de gemeenschaps- en gewestparlementen tot de naleving van bepaalde regels met betrekking tot de verkiezingsuitgaven. Zij stelt ook verschillende procedures in om de naleving van deze regels te garanderen.

1.1 Belangrijkste wijzigingen in de regelgeving

Sedert de verkiezingen van het Vlaams parlement op 13 juni 2004 onderging de wet van 19 mei 1994 diverse wijzigingen ten gevolge van de wetten van 27 maart 2006, 12 maart 2009 en 6 januari 2014.

Met de wet van 27 maart 2006 werden in zowel de opschriften als de bepalingen van de wet van 19 mei 1994, de woorden “de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap” vervangen door “het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige gemeenschap” (2).

Met de wet van 12 maart 2009 wordt, naast een aantal terminologische correcties, een wijziging inzake boegbeeldcampagnes doorgevoerd, en dit in navolging van de wijzigingen van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen.

Voortaan moeten de politieke partijen nu ook bij regionale verkiezingen voor de zgn. “boegbeeldcampagnes”, waarbij een partij met één of meer kandidaten campagne kan voeren, kunnen aantonen dat de uitgaven die ze voor die kandidaat of kandidaten hebben verricht, op een coherente manier passen in de campagne van de partij (artikel 2, § 1, laatste lid van de wet van 19 mei 1994). Deze wetswijziging had een dubbele bedoeling:

- In de eerste plaats wil de wetgever een einde maken aan de onduidelijkheid over de vraag of een boegbeeld die kandidaat is voor een regionaal parlement, nog een persoonlijke campagne kan voeren. Met de nieuwe bepaling wordt aangegeven dat een boegbeeld in zijn eigen kieskring nog steeds een persoonlijke campagne kan voeren ten belope van het op hem toepasselijke maximumbedrag.
- Ten tweede verzoent de bepaling twee principes met elkaar, te weten het principe van de strategische autonomie van een partij bij het voeren van haar verkiezingscampagne en het principe dat de boegbeeldcampagne niet mag gebruikt worden om een totaal onevenredig deel van het maximumbedrag van 1 miljoen euro,

² Wet van 26 maart 2006 tot aanpassing van diverse wetten die een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet aan de nieuwe benaming van de wetgevende vergaderingen van de Gemeenschappen en Gewesten (hoofdstuk XXI).

laat staan het volledige bedrag, te concentreren op een enkele kieskring. Het is de bedoeling de deloyale concurrentie tussen kandidaten in dezelfde kieskring voor het regionaal parlement te vermijden. Ten gevolge van de wetswijziging kan een partij haar maximumbedrag volledig inzetten op een campagne die in alle kieskringen rond één of meer boegbeelden wordt gevoerd; een partij kan ook in de kieskringen voor de verkiezingen van het regionaal parlement campagne voeren met een boegbeeld, op voorwaarde dat er een gemeenschappelijk campagneformat wordt gebruikt. Het is niet de bedoeling dat de verschillende boegbeelden op eigen houtje de inhoud van de campagne bepalen op kosten van de partij (3)

De derde wetswijziging, bij wet van 6 januari 2014, heeft uitvoering gegeven aan de aanbevelingen van GRECO (Groupe d'Etats contre la corruption, een instelling van de Raad van Europa), die op 15 mei 2009 een rapport heeft uitgebracht met als titel "Evaluatierapport over België: Transparantie in de financiering van politieke partijen".

Deze wetswijziging betreft o.a. het verlengen van de sperperiode van drie naar vier maanden, het wijzigen van de termijn van 2 naar 5 jaar waarbinnen bewijsstukken inzake verkiezingsuitgaven moeten worden bijgehouden en de regeling inzake sponsoring en aanpassingen aan de sanctieregeling. Deze wijzigingen treden in werking op 1 januari 2015.

Deze wetswijziging bevat daarenboven een aanpassing voor de toegelaten maxima van de bedragen voor de verkiezingsuitgaven van de kandidaten, en dit ten gevolge van het verbod op dubbele kandidatuurstellingen zoals ingesteld bij bijzondere wet van 19 juli 2012. Zo is het de kandidaten voor het Vlaams Parlement verboden tegelijk kandidaat te zijn voor de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers, het Europese Parlement of het Brusselse Hoofdstedelijke Parlement, wanneer deze verkiezingen op dezelfde dag plaats vinden. Zo is het eveneens verboden dat een kandidaat zou voorkomen op meer dan één lijst voor een zelfde verkiezing, of tegelijk in meer dan een kieskring, of binnen dezelfde lijst, tegelijk als kandidaat-titularis en als kandidaat-opvolger voorgedragen zou worden. Vóór het cumulatieverbod bij gelijktijdige verkiezingen werd bepaald: "Wanneer in geval van gelijktijdige verkiezingen een kandidaat op meer dan één lijst staat dan mogen de in de wetten betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven bedoelde maximumbedragen voor de individuele kandidaten niet samengevoegd worden. Alleen het hoogste maximumbedrag wordt in aanmerking genomen." Deze bepaling werd vanaf 25 mei 2014 opgeheven bij wet van 6 januari 2014.

1.2 Regels inzake verkiezingsuitgaven en controlemaatregelen

De wet van 19 mei 1994 beperkt de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen voor de regionale verkiezingen (artikel 2, § 1), beperkt de verkiezingsuitgaven van de individuele

³ DOC 52 1808/001; voor de artikelgewijze toelichting wordt verwezen naar de parlementaire voorbereiding van de wijzigingen van de wet van 4 juli 1989 (DOC 51 2996/001).

kandidaten voor die verkiezingen (artikel 2, §§ 2-6), regelt de bekendmaking van de maximumbedragen voor de individuele kandidaten (artikel 3), definieert de verkiezingsuitgaven (artikel 4), verplicht de kandidaten de sancties betreffende publieke mededelingen en voorlichtingscampagnes in acht te nemen (artikel 4bis) en verbiedt bepaalde propagandamiddelen (artikel 5).

De tabel tot bepaling van de toegestane maximumbedragen voor verkiezingsuitgaven in uitvoering van artikel 2 van de wet van 19 mei 1994 werd gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 14 november 2013.

De politieke partijen verbinden er zich bij het aanvragen van een lijstnummer schriftelijk toe hun verkiezingsuitgaven en de herkomst van de geldmiddelen die daaraan zijn besteed, tegen ontvangstbewijs, binnen vijfenveertig dagen na de verkiezingen aan te geven bij de voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de gemeenschaps- en gewestparlementen, in wiens rechtsgebied de zetel van de partij gevestigd is (artikel 6, eerste lid, 2°, van de wet van 19 mei 1994). De aangiften van de verkiezingsuitgaven en van de herkomst van de geldmiddelen en het ontvangstbewijs worden gesteld op daartoe bestemde formulieren die door de federale Minister van Binnenlandse Zaken worden vastgesteld (artikel 6, derde lid, van de wet van 19 mei 1994).

De kandidaten verbinden zich in hun akte van bewilliging ertoe de aangiften van hun verkiezingsuitgaven en van de herkomst van de geldmiddelen die daaraan zijn besteed, tegen ontvangstbewijs, binnen vijfenveertig dagen na de verkiezingen aan te geven bij de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring (artikel 116, § 6, eerste lid, 2°, van het Kieswetboek). De desbetreffende formulieren worden eveneens vastgesteld door de federale Minister van Binnenlandse Zaken (artikel 116, § 6, derde lid, van het Kieswetboek).

De voorzitters van de hoofdbureaus maken, binnen vijfenzeventig dagen na de verkiezingen, in vier exemplaren, een verslag op ten behoeve van het gemeenschaps- of gewestparlement of het door dat parlement aangewezen orgaan over de uitgaven die de politieke partijen en de kandidaten voor verkiezingspropaganda hebben gedaan, alsmede over de herkomst van de geldmiddelen die zij daartoe hebben aangewend. Het verslag vermeldt de partijen en de kandidaten die aan de verkiezingen hebben deelgenomen, de door hen verrichte verkiezingsuitgaven, de door hen gepleegde inbreuken op de aangifteplicht (artikel 7 van de wet van 19 mei 1994 en artikel 94ter, § 1, van het Kieswetboek) en de inbreuken op de uitgavenplafonds en op het verbod van bepaalde campagnemiddelen (artikelen 2 en 5, § 1, van de wet van 19 mei 1994), die blijken uit de ingediende aangiften. De aangiften worden als bijlage bij het verslag gevoegd. Het verslag wordt opgesteld op daartoe bestemde formulieren die door de federale minister van Binnenlandse Zaken ter beschikking worden gesteld (artikel 7 van de wet van 19 mei 1994, iuncto artikel 94ter, § 1, van het Kieswetboek).

De modellen van de aangiften van de politieke partijen en de kandidaten evenals het model van het verslag van de hoofdbureauvoorzitters werden vastgesteld bij ministeriële besluiten van 17 mei 2004.

Twee exemplaren van het verslag worden door de hoofdbureauvoorzitter aan de voorzitter van het gemeenschaps- of gewestparlement of het door dat parlement aangewezen orgaan toegezonden. Een exemplaar wordt vanaf de vijfenzeventigste dag na de verkiezingen ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg gedurende vijftien dagen ter inzage gelegd van de kiesgerechtigden, die hieromtrent binnen dezelfde termijn schriftelijk hun opmerkingen kunnen formuleren. De twee laatste exemplaren van het verslag en de opmerkingen van kandidaten en kiesgerechtigden worden vervolgens door de hoofdbureauvoorzitter toegezonden aan de voorzitter van het gemeenschaps- of gewestparlement of het door dat parlement aangewezen orgaan (artikel 7 van de wet van 19 mei 1994, iuncto artikel 94ter, § 2, van het Kieswetboek).

Onmiddellijk na ontvangst van de verslagen van de voorzitters van de hoofdbureaus, bedoeld in artikel 94ter, § 2, van het Kieswetboek, bezorgt de voorzitter van het Vlaams Parlement een afschrift van die verslagen aan het Rekenhof. Het Rekenhof brengt binnen dertig dagen na ontvangst advies uit over de juistheid en de volledigheid van de verslagen en over de totaalbedragen van de verkiezingsuitgaven van de kandidaten en van de partijen (artikel 4 van het decreet van 7 mei 2004).

2. Kader en draagwijdte van de opdracht van het Rekenhof

Artikel 7bis van de wet van 19 mei 1994 bepaalt :

“Het gewest- of gemeenschapsparlament of het door dat parlement aangewezen orgaan kan zich laten adviseren door het Rekenhof voor de controle van de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen en de individuele kandidaten.”

Artikel 4 van het decreet van 7 mei 2004 bepaalt :

“Onmiddellijk na ontvangst van de verslagen van de voorzitters van de hoofdbureaus, bedoeld in artikel 94ter, § 2, van het Kieswetboek, bezorgt de voorzitter van het Vlaams Parlement een afschrift van die verslagen aan het Rekenhof. Het Rekenhof brengt binnen dertig dagen na ontvangst advies uit over de juistheid en de volledigheid van de verslagen en over de totaalbedragen van de verkiezingsuitgaven van de kandidaten en van de partijen.”

De voorbereidende werkzaamheden bij de wet van 2 april 2003 (4), die het principe van de verplichte raadpleging van het Rekenhof door de federale Controlecommissie inzake de federale verkiezingsuitgaven heeft ingevoerd, geven geen enkele bijzondere aanwijzing over de rol van het Rekenhof.

Hetzelfde geldt voor de voorbereidende werkzaamheden van het decreet van 7 mei 2004 (5).

In die omstandigheden kunnen de draagwijdte en de grenzen van die opdracht enkel worden begrepen aan de hand van de bewoordingen van het decreet en de algemene principes betreffende de bevoegdheden van het Rekenhof.

In die optiek dient in herinnering te worden gebracht dat de bevoegdheden van het Rekenhof zowel *ratione materiae* als *ratione personae*, hun grondslag moeten vinden in de Grondwet of in een wet. Dit geldt voor de controles die het Rekenhof uitvoert ten aanzien van publiekrechtelijke rechtspersonen, maar geldt des te meer met betrekking tot de controle van privaatrechtelijke personen, zoals de Raad van State aangeeft in één van zijn adviezen (6).

Uit die overwegingen volgt dat, bij gebrek aan uitdrukkelijke bepalingen in de wet van 19 mei 1994, het Rekenhof noch over een rechtstreekse controlebevoegdheid noch over een eigenlijke onderzoeksbevoegdheid beschikt ten aanzien van de politieke partijen en hun componenten. Deze hebben geen publiekrechtelijk karakter en zijn trouwens veelal feitelijke

⁴⁾ Parl. St., Kamer, 2002-2003, nr. 2270, en Senaat, 2002-2003, nr. 2-1499.

⁵⁾ Parl. St., Vlaams Parlement, 2003-2004, nr. 2271 – 1.

⁶⁾ Advies van de Raad van State over een wetsvoorstel met betrekking tot de uitbreiding van de bevoegdheden van het Rekenhof, Parl. St., Kamer, 1985-1986, nr. 369/2.

verenigingen zonder rechtspersoonlijkheid. Hetzelfde geldt voor de kandidaten voor de verkiezingen.

Naast deze opmerkingen van algemene aard dient eraan te worden herinnerd dat de verslagen van de voorzitters waarop de controle van het Rekenhof betrekking heeft, worden gedefinieerd in artikel 94ter, § 1, van het Kieswetboek iuncto artikel 7 van de wet van 19 mei 1994 :

"(...) Het verslag vermeldt :

- de partijen en de kandidaten die aan de verkiezingen hebben deelgenomen ;
- de door hen verrichte verkiezingsuitgaven ;
- de door hen gepleegde inbreuken op de aangifteplicht, als bedoeld in respectievelijk artikel 6 van de wet van 19 mei 1994 tot regeling van de verkiezingscampagne en tot beperking en aangifte van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, alsmede tot vaststelling van de toetsingsnorm inzake officiële mededelingen van de overheid, en artikel 116, § 6 ;
- de inbreuken op de artikelen 2 en 5, § 1, van de wet van 19 mei 1994 tot regeling van de verkiezingscampagne en tot beperking en aangifte van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement, het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap, alsmede tot vaststelling van de toetsingsnorm inzake officiële mededelingen van de overheid, die blijken uit de door hen ingediende aangiften.

De aangiften worden als bijlage bij het verslag gevoegd.

Het verslag wordt opgesteld op daartoe bestemde formulieren die door de federale Minister van Binnenlandse Zaken ter beschikking worden gesteld."

In het Belgisch Staatsblad van 21 mei 2004 werd het ministerieel besluit van 17 mei 2004 tot vaststelling van het model van het verslag bedoeld in artikel 94ter gepubliceerd.

Uit dat model blijkt dat de voorzitters voor elke lijst die heeft deelgenomen aan de verkiezingen in hun kieskring een verslag moeten opstellen dat volgende elementen vermeldt :

- Onder rubriek I, een staat van de maximaal toegelaten uitgaven en van de aangegeven uitgaven voor alle kandidaten.
De kandidaten moeten worden ingedeeld in drie categorieën die zijn geïnspireerd op de criteria die in aanmerking worden genomen voor het bepalen van de maximumbedragen van de toegelaten uitgaven.
De eerste categorie omvat de eerstgeplaatste kandidaten ten belope van het aantal

mandaten dat de lijst heeft behaald tijdens de vorige verkiezingen en een bijkomende door de partij aangeduide kandidaat of, voor een politieke partij die tijdens de vorige verkiezingen geen mandaat heeft behaald of geen lijst heeft voorgedragen, de kandidaat die ze daartoe heeft aangeduid.

De tweede categorie heeft betrekking op de andere effectieve kandidaten en de kandidaat-eerste opvolger, voor zover die niet is opgenomen in de eerste categorie. De derde categorie, ten slotte, omvat de andere kandidaat-opvolgers, voor zover die niet zijn opgenomen in de vorige categorieën.

- Onder rubriek II, een staat van de verkiezingsuitgaven en financiële verbintenissen voor de verkiezingspropaganda van de politieke partij (in te vullen door de voorzitter van de kieskring bij wie de partij haar aangifte heeft ingediend). Het totaal bedrag van de door de partij verrichte uitgaven moet worden vermeld, alsmede het totaal bedrag en het bedrag per kandidaat uitgegeven in het raam van de 25-10%-regel.
- Onder rubriek III, de naam van de kandidaten of van de partijen die geen aangifte hebben ingediend inzake de herkomst van hun geldmiddelen waarvan het bedrag overeenstemt met het bedrag van de gedane verkiezingsuitgaven.
- Onder rubriek IV, de gemaakte opmerkingen waarbij onder een eerste littera de inbreuken op de aangifteplicht van de partijen en de kandidaten worden vermeld, onder een tweede littera de inbreuken op de voor de kandidaten en de partijen toegelaten bedragen alsmede op het verbod van sommige campagnevormen en onder een derde littera de andere opmerkingen.

Het model bepaalt tot slot dat bij elk verslag volgende stukken worden gevoegd : een verklaring op erewoord van elke kandidaat, een verklaring op erewoord van de nationale verantwoordelijke van de lijst, waarin de verkiezingsuitgaven van de politieke partij die gedaan zijn op het vlak van het kiescollege of van de betrokken kieskring en op het gedeelte in deze uitgaven dat aan de kandidaten aangerekend wordt, worden vermeld, en, tenslotte, elk bijkomend stuk dat het gevolg is van krachtens artikel 94ter, § 1, tweede lid, van het Kieswetboek geëiste en verkregen nadere aanvullingen.

Op basis van de bovenvermelde elementen stelt het Rekenhof vast dat het hem opgedragen onderzoek van de volledigheid inhoudt dat moet worden geverifieerd of alle verslagen wel degelijk werden overgelegd door de voorzitters en dat alle elementen, vereist door het bij ministerieel besluit van 17 mei 2004 vastgelegde model, hierin voorkomen.

Het onderzoek omtrent de juistheid van de verslagen impliceert volgens het Rekenhof dat in een eerste fase moet worden nagegaan of de gegevens in de verslagen van de voorzitters in overeenstemming zijn met de gegevens die door de partijen en de kandidaten in hun aangiften werden verstrekt. In een tweede fase moet het Rekenhof de juistheid van de door de voorzitters geformuleerde opmerkingen verifiëren. Ten slotte brengt het Rekenhof advies

uit over de totaalbedragen van de verkiezingsuitgaven van de kandidaten en van de partijen. De verschillende aspecten van dit onderzoek worden uiteengezet in punt 3 hierna.

Uit de voorgaande beschouwingen volgt dat het Rekenhof geen betrekking heeft op de materialiteit, de volledigheid of de regelmatigheid van de eigenlijke verkiezingsuitgaven, m.a.w. van de “verrichtingen die aan de aangiften ten grondslag liggen.” Het Rekenhof beschikt niet over de verantwoordingsstukken in dat verband en het beschikt, zoals vermeld, niet over een rechtstreekse controlebevoegdheid ten aanzien van de politieke partijen of de kandidaten voor de verkiezingen.

Om die reden kan het Rekenhof zich niet uitspreken over de verslagen van de voorzitters wat betreft eventuele inbreuken op de wettelijke bepalingen die bepaalde campagnevormen verbieden of regelen (gebruik van commerciële reclameborden of affiches, verspreiding van gadgets, voeren van telefooncampagnes, reclamespots, enz.) of inzake een onjuiste (inadequate) verdeling van de uitgaven voor gemeenschappelijke campagnes.

Het Rekenhof kan zich evenmin uitspreken over de vraag of partijen of kandidaten hun aangifte al dan niet laattijdig hebben ingediend. Het zou de naleving van die termijn enkel kunnen verifiëren aan de hand van kopies van de ontvangstbewijzen die partijen en kandidaten ontvangen bij de indiening van hun aangifte, zoals bepaald in de wet en volgens de door de ministeriële besluiten van 17 mei 2004 vastgelegde modellen. Het Rekenhof beschikt voor zijn onderzoek evenwel enkel over de verslagen van de voorzitters en hun bijlagen, en doet bijgevolg geen uitspraak over de desbetreffende informatie in de verslagen van de voorzitters.

3. Overzicht van de door het Rekenhof onderzochte elementen

Wat vooreerst het geheel van de verslagen van de voorzitters van de hoofdbureaus betreft, heeft het Rekenhof onderzocht of er voor elke kieskring verslagen zijn voor alle partijen die er een kandidatenlijst hebben ingediend (onderzoek aan de hand van de door de FOD Binnenlandse Zaken gepubliceerde kandidatenlijsten) (cf. infra, punt 4.1) en of alle verslagen naar de vorm overeenstemmen met het modelverslag (ministerieel besluit van 17 mei 2004 ter uitvoering van artikel 94ter van het Kieswetboek) (cf. infra, punt 5.1).

Wat elk verslag van de voorzitters afzonderlijk betreft, werd m.b.t. rubriek I van het verslag (artikel 116, § 6, van het Kieswetboek en artikel 2, §§ 2-8, van de wet van 19 mei 1994) onderzocht of alle kandidaten zijn vermeld in het verslag, of de indeling van de kandidaten in drie categorieën correct is, of het in het verslag vermelde toegelaten maximumbedrag voor elke kandidaat correct is en of voor alle kandidaten het in het verslag vermelde bedrag van de uitgaven overeenstemt met het bedrag van de uitgaven in hun aangifte (Cf. infra, punt 5.2.).

M.b.t. rubriek II van het verslag (artikelen 6 en 2, § 1, van de wet van 19 mei 1994) werd onderzocht of alle partijen die kandidatenlijsten hebben ingediend, zijn vermeld in de verslagen, of voor alle partijen het in de verslagen vermelde bedrag van de uitgaven overeenstemt met het bedrag van de uitgaven in hun aangifte, of alle begunstigden van de 25-10%-regel zijn vermeld in de verslagen, of de in de verslagen vermelde bedragen van de uitgaven die ressorteren onder de 25-10%-regel overeenstemmen met de aangiften van de partijen en hoe de uitgaven van de partijen voor de boegbeelden werden aangerekend (Cf. infra, punt 5.3.).

M.b.t. rubriek III van het verslag (artikel 116, § 6, van het Kieswetboek en artikel 6 van de wet van 19 mei 1994) heeft het Rekenhof onderzocht of voor alle kandidaten en partijen de herkomst van de geldmiddelen is vermeld in hun aangifte, of het bedrag van de geldmiddelen en dat van de uitgaven al dan niet overeenstemmen en of alle kandidaten en partijen van wie het bedrag van de geldmiddelen niet overeenstemt met het bedrag van de uitgaven zijn vermeld in het verslag (Cf. infra, punt 5.4.).

M.b.t. rubriek IV van het verslag (artikel 94ter, § 1, van het Kieswetboek) werd onderzocht of alle inbreuken op de aangifteplicht van de kandidaten (artikel 116, § 6, van het Kieswetboek) en van de partijen (artikel 6 van de wet van 19 mei 1994) zijn vermeld in het verslag, alsook alle overschrijdingen van de maximaal toegelaten uitgaven door de kandidaten en de partijen (artikel 2 van de wet van 19 mei 1994). Tevens werd nagegaan of de bepalingen betreffende de 25-10%-regel en de boegbeelden zijn geëerbiedigd (Cf. infra, punt 5.5.).

Ten slotte wordt advies uitgebracht over de totaalbedragen van de verkiezingsuitgaven van de kandidaten en van de partijen (Cf. infra, punt 5.6.).

4. Algemene beschouwingen bij het onderzoek van de verslagen van de voorzitters

4.1. Feitenmateriaal omtrent het toepassingsgebied van de adviesopdracht van het Rekenhof

Bij de verkiezingen voor het Vlaams Parlement van 25 mei 2014 hebben 1802 personen zich kandidaat gesteld. Zij waren gegroepeerd in 17 partijen. Over de aangiften van de verkiezingsuitgaven van die personen en politieke partijen dienden de voorzitters van de hoofdbureaus van de vijf provinciale kieskringen en van de kieskring voor de verkiezing van de Brusselse leden van het Vlaams Parlement in totaal 70 verslagen op te maken.

In het kader van zijn adviesopdracht ontving het Rekenhof 61 verslagen waarbij de voorzitters per politieke partij rapporteerden en 1 verslag waarin de resultaten van alle partijen tegelijkertijd werden opgenomen, samen met de ingediende aangiften van de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen en van de kandidaten.

Van acht politieke partijen en van 252 kandidaten ontving het Rekenhof geen aangifte.

Eén kandidaat ontbreekt in de verslagen. Er zijn twee overschrijdingen van de wettelijke maximumbedragen voor de persoonlijke uitgaven vastgesteld. Zestien kandidaten hebben nagelaten de rubriek over de herkomst van hun geldmiddelen in te vullen, niettegenstaande ze persoonlijke uitgaven hebben aangegeven.

4.2. Inachtneming van de rechten van de verdediging

Gezien het ontbreken van elke vorm van tegensprekelijke procedure waarbij de voorzitters en de kandidaten de gelegenheid wordt geboden hun verslag te verdedigen of het tegenbewijs te leveren voor gebreken die hen eventueel worden aangerekend, geeft het Rekenhof er de voorkeur aan de identiteit van de kandidaten van wie de aangifte ontbreekt of die de wet hebben overtreden, niet in zijn advies, dat wordt gepubliceerd, op te nemen.

4.3. Opmerkingen bij de vastgestelde maximumbedragen

In het Belgisch Staatsblad van 14 november 2013 is het bericht van 25 oktober 2013 gepubliceerd waarin de federale Minister van Binnenlandse Zaken de maximumbedragen voor de verkiezingsuitgaven van de kandidaten bij de verkiezing van het Vlaams Parlement vaststelt in uitvoering van artikel 2 van de wet van 19 mei 1994.

4.4. Problematiek van de dubbele kandidatuurstellingen

Het Rekenhof heeft geen inbreuken op het verbod op dubbele kandidatuurstellingen, zoals ingesteld bij bijzondere wet van 19 juli 2012, vastgesteld.

4.5. Problematiek van de partijaangiften

Om hun verslag goed te kunnen opstellen hebben de voorzitters nood aan informatie uit de aangiften van de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen. De aangeduide boegbeelden,

de begunstigden van de 25%-10%-regel en vooral de aanwijzing van de bijkomende eerstgeplaatste kandidaten is van groot belang. De politieke partijen hoeven alleen hun aangifte in te dienen bij de voorzitter van de kieskring waar hun zetel is gevestigd. Dit betekent dat de andere vijf voorzitters structureel niet op de hoogte zijn van noodzakelijke informatie. Om dezelfde reden komt het vaak voor dat fouten voorkomen bij de in de eerste categorie ingedeelde kandidaten (cf. infra, punt 5.2).

Tevens werd vastgesteld dat in de aangiften van sommige politieke partijen, ondanks de mogelijkheid, geen kandidaat die bijkomend in aanmerking komt voor het verhoogde maximumbedrag, werd aangewezen. Drie kandidaten van één van deze partijen hebben desondanks het verhoogde maximumbedrag aangegeven in hun aangifte. Eén van deze kandidaten voegde bij de individuele aangifte wel een verklaring dienaangaande van de partij.

5. Onderzoek van de verslagen van de voorzitters

5.1. Overeenstemming van de verslagen met het reglementair model (ministerieel besluit van 17 mei 2004)

De voorzitter van één kieskring heeft de gegevens van alle kandidaten en politieke partijen verzameld in één verslag, terwijl de voorzitters in regel een verslag per politieke partij opstellen.

5.2. Rubriek I van het verslag

Eén kandidaat werd niet vermeld in een verslag. In drie verslagen werden kandidaten niet in rubriek I, maar in andere rubrieken vermeld.

De indeling in het verslag van de kandidaten in drie categorieën is voor 21 kandidaten verkeerd, hoewel 15 van hen het juiste maximumbedrag in hun aangifte heeft vermeld.

Kieskring	Aantal fout ingedeelde kandidaten
Oost-Vlaanderen	1
Antwerpen	3
Limburg	7
Vlaams-Brabant	6
West-Vlaanderen	2
Brusselse leden van het Vlaams Parlement	2
totaal	21

Bij de meeste foutieve vermeldingen in de verslagen betrof het kandidaten die weliswaar in aanmerking kwamen voor een verhoogd maximumbedrag, maar die niet als dusdanig werden aangeduid door hun respectievelijke partijen. Eén van de aldus vermelde kandidaten gaf zelf een verkeerd maximumbedrag op in de individuele aangifte. Vijftien kandidaten hadden het maximumbedrag correct vermeld in hun aangifte. Vier kandidaten dienden geen aangifte in en één kandidaat gaf geen maximumbedrag op in de individuele aangifte.

In de individuele aangiften werd door 32 kandidaten een foutief maximumbedrag vermeld. Voor zes kandidaten was het verschil niet groter dan 1 euro.

Voor 89 kandidaten werd een verschil vastgesteld tussen de verkiezingsuitgaven zoals vermeld in het verslag van de voorzitter en deze vermeld in de individuele aangifte. Voor 72 kandidaten was het verschil niet meer dan één euro.

5.3. Rubriek II van het verslag

In totaal hebben negen politieke partijen een aangifte van hun verkiezingsuitgaven ingediend. Ze zijn allen in één van de verslagen van de voorzitters terug te vinden. De uitgaven zoals vermeld in het verslag komen overeen met de uitgaven zoals opgenomen in de aangifte. Geen van deze partijen heeft het maximumbedrag overschreden.

Acht partijen hebben geen aangifte ingediend. In de verslagen van de voorzitters werd dit vermeld. Een lijstrekker van één van deze partijen diende weliswaar in zijn individuele aangifte een aantal stukken met betrekking tot de partijuitgaven in, maar gebruikte daartoe niet de voorgeschreven formulieren.

De voorzitters die niet over de partijaangiften beschikken, kunnen de aangiften in het kader van de 25%-10%-regel niet op hun juistheid toetsen. In dit verband is dan ook geen enkele opmerking in deze verslagen terug te vinden.

Op basis van de partijaangiften blijkt dat negen kandidaten door hun partij gesteund werden in het kader van de 25%-10%-regel. Deze kandidaten werden als dusdanig opgenomen in de verslagen. Op basis van de aangiften van de kandidaten blijkt dat 25 personen zelf aangeven begunstigde van de 25%-10%-regel te zijn. Zestien van hen geven een groter bedrag aan als partijtussenkost dan vermeld in de partijaangifte.

Uit de partijaangiften blijkt dat slechts één partij boegbeelden heeft aangeduid bij de kandidaten voor het Vlaams Parlement.

5.4. Rubriek III van het verslag

Het modelformulier voor de aangifte van de verkiezingsuitgaven door de kandidaten is zo ontworpen dat kandidaten die aangeven geen uitgaven te hebben gedaan, de rubriek over de herkomst van de geldmiddelen niet hoeven in te vullen. Dit is het geval voor 334 kandidaten.

Zestien kandidaten die persoonlijke uitgaven aangeven, doen geen aangifte van de herkomst van de geldmiddelen. Dit is slechts één maal als opmerking in het verslag gemeld. Bij 21 kandidaten is het bedrag van de aangegeven uitgaven en dat van de aangegeven geldmiddelen verschillend (in vijf gevallen bedraagt het verschil niet meer dan 1 euro). Dit wordt niet altijd opgemerkt in de betreffende verslagen.

Voor alle partijen die hun uitgaven hebben aangegeven, komt het bedrag van de aangegeven uitgaven overeen met de aangegeven middelen.

5.5. Rubriek IV van het verslag

Van de 1802 kandidaten hebben er 252 geen aangifte van hun verkiezingsuitgaven ingediend. In de verslagen van de voorzitters zijn 251 kandidaten als ontbrekend gemeld, één kandidaat die geen aangifte indiende is als dusdanig niet vermeld in het verslag.. Eén voorzitter heeft in zijn verslag evenwel deze ontbrekende aangiftes niet in rubriek IV, maar wel in rubriek I en rubriek III vermeld. Een andere voorzitter heeft evenmin de ontbrekende aangiftes vermeld in rubriek IV, maar enkel in rubriek I. Een derde voorzitter heeft één niet ingediende aangifte enkel in rubriek I in plaats van in rubriek IV vermeld.

Voor het overige zijn geen kandidaten ten onrechte als ontbrekend vermeld.

In de verslagen is geen melding gemaakt van een overschrijding van het maximumbedrag voor de verkiezingsuitgaven. Twee kandidaten hebben evenwel hun maximumbedrag overschreden.

Acht partijen hebben geen partijaangifte gedaan. Zoals onder punt 5.3 al opgemerkt, diende een lijstrekker van één van deze partijen weliswaar in zijn individuele aangifte een aantal stukken met betrekking tot de partijuitgaven in, maar gebruikte daartoe niet de voorgeschreven formulieren. Dat wordt in de betreffende verslagen (niet steeds correct) opgemerkt.

Twee kandidaten dienden hun aangifte te laat in (ná 8 juli 2014). Dit werd niet gemeld in het verslag van de voorzitters. Een voorzitter vermeldt de laattijdige indiening van een aangifte. Deze aangifte is evenwel gedateerd op 4 juli 2014 (vóór het verstrijken van de termijn).

Voor zes kandidaten was de individuele aangifte gedateerd van vóór de verkiezingen, waarvan twee op 23 mei 2014. Dit werd niet vermeld in het verslag van de voorzitters.

5.6. Juistheid van de totaalbedragen van de aangegeven verkiezingsuitgaven

Voor 114 kandidaten is er een verschil vastgesteld tussen het door de kandidaten aangegeven totaalbedrag van uitgaven en het nagerekende totaalbedrag. Voor 56 is het verschil niet meer dan één euro.

Voor 58 kandidaten was het vastgestelde verschil groter dan één euro. Sommige van die kandidaten hebben verkeerdelijk de bedragen te vermelden onder de kolom kostprijs van de gemeenschappelijke campagne, meegerekend in de totalen van de persoonlijke uitgaven (individuele persoonlijke campagne en persoonlijk aandeel in de gemeenschappelijke campagne).



ADRES

Rekenhof
Regentschapsstraat 2
B-1000 Brussel

TEL.

+32 2 551 81 11

FAX

+32 2 551 86 22

www.rekenhof.be